

ارائه الگوی مدرسه کارآفرین و رابطه آن با تاب‌آوری تحصیلی دانش‌آموزان

طیبه شاه رستم بیگ^۱، عصمت مسعودی ندوشن^۲، زهرا طالب^۳

چکیده:

هدف: پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی مدرسه کارآفرین و بررسی رابطه آن با تاب‌آوری تحصیلی در ایران می‌باشد.

روش: این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت، توصیفی-اکتشافی و جزء تحقیقات آمیخته (کیفی و کمی) است. در بخش کیفی استخراج ابعاد و مضامین پژوهش (مؤلفه‌های کارآفرینی) و (مؤلفه‌های تاب‌آوری تحصیلی) با استفاده از الگوی شش مرحله‌ای سنتز پژوهی روبرتس صورت گرفت و اعتبار تحلیل داده‌ها با معیار قابلیت اعتماد داده‌ها مورد تأیید واقع شد. بدین منظور کلیه پژوهش‌های داخلی و خارجی صورت گرفته در ۱۵ سال اخیر (۲۰۰۹-۲۰۲۴) با موضوع آموزش کارآفرینی که در پایگاه‌های اطلاعاتی وجود داشتند شناسایی و استخراج شدند. همچنین پس از انتخاب ۱۸ نفر از خبرگان حوزه آموزش کارآفرینی با روش نمونه‌گیری هدفمند و مصاحبه نیمه ساختار یافته، داده‌ها گردآوری و سپس تجزیه و تحلیل شدند. همچنین جامعه بخش کمی شامل ۱۰۲ نفر از کارآفرینان و اساتید علوم تربیتی و مشاوره و خبرگان بودند. برای تحلیل داده‌ها از تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی و مدل معادلات ساختاری با نرم افزار Smart PLS نسخه ۴ و تحلیل آماری به کمک نرم افزار spss نسخه ۲۷ استفاده شد.

یافته‌ها: بر اساس نتایج بدست آمده، الگوی جهانی آموزش کارآفرینی دارای ۸ بعد شامل اهداف، محتوای کارآفرینانه، مدیریت، کیفیت معلمان و اساتید، راهبردهای یاددهی - یادگیری، ابزار آموزشی، شرایط زمینه‌ای و ارزشیابی و ۶۰ شاخص است.

نتیجه‌گیری: الگوی مدرسه کارآفرین می‌تواند در تاب‌آوری تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر واقع شود. لذا برنامه‌ریزان نظام آموزشی با توجه به یافته‌های این پژوهش می‌توانند در جهت توسعه تاب‌آوری تحصیلی اقدامات مؤثری انجام دهند.

کلیدواژه‌ها: مدرسه کارآفرین، آموزش کارآفرینی، تاب‌آوری تحصیلی.

پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۳/۲۶

دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۱۲/۲۵

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران ایران،
tshahrostan85@gmail.com

^۲ استادیار گروه علوم تربیتی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
e_masoudi@azad.ac.ir

^۳ استادیار گروه علوم تربیتی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. z_taleb@azad.ac.ir

مقدمه

تجربه کشورهای موفق در زمینه کارآفرینی نشان می دهد که آموزش کارآفرینی تاثیر بسزایی در بهبود و توسعه زندگی اجتماعی و اقتصادی کشورها دارد. سهم آموزش کارآفرینی (تربیت کارآفرینان) در ایجاد اشتغال به لحاظ کمیت آن است که یک کارآفرین می تواند حداقل برای چندین نفر شغل دائم و مولد ایجاد نماید و از لحاظ کیفیت اشتغال نیز از کارآفرینان از تخصص، مهارت و دانش روز برخوردارند که مسلما در کار خود منشا اثر واقع می شوند (حسینی نیا، ۱۳۹۱). در ایران نیز یکی از راههای موثر و تجربه شده ایجاد اشتغال و رفع بحران بیکاری پرداختن به مساله حیاتی آموزش کارآفرینی و تربیت افراد کارآفرین است. آموزش کارآفرینی باعث تغییر فرهنگ کار و تولید و شیوه نگرش افراد جامعه به اشتغال و ایجاد خود کفایی می شود، سرمایه های انسانی به عنوان زیربنای رشد و توسعه اقتصادی کشور را تقویت کرده و بهره وری را افزایش می دهد (حسینی نیا، ۱۳۹۱).

در نیمه دوم قرن بیستم رویکرد جدیدی در روان شناسی انسانی نگر شکل گرفت که روان شناسی مثبت نگر نامیده شد. در این رویکرد به جای بیماری، بر سلامتی و توانایی انسان در مقابله با مشکلات تاکید می شود، امید، خوبی، شادکامی، خلاقیت، هوش هیجانی، و خود کارآمدی از جمله سازه های مورد توجه در این حوزه است. یکی از سازه های این رویکرد که در دهه های اخیر مطرح شده و توجه بسیاری را به خود جلب کرده، تاب آوری است. در اغلب پژوهش ها این سازه به عنوان یک سازه تک بعدی در نظر گرفته شده است ولی پژوهش های سال های اخیر نشان داده اند که تاب آوری سازه ای چند بعدی است (سیجنتی و روگوش، ۱۹۹۷). در میان ابعاد تاب آوری، تاب آوری تحصیلی از اهمیت بسزایی برخوردار است. از آنجاکه تاب آوری، فرایند، ظرفیت و پیامد سازگاری موفقیت آمیز به رغم شرایط تنیدگی زا و تهدیدآمیز تعریف می شود (هاروارد و جانسون، ۲۰۰۰). در تعریف ابعاد آن نیز چنین روی آوردی مدنظر است. به عبارت دیگر، تاب آوری تحصیلی، سطح بالای عملکرد و انگیزش تحصیلی به رغم حضور رویدادهای تنیدگی زا و شرایط است که فرد را در معرض عملکرد ضعیف تحصیلی و در نهایت ترک تحصیل قرار می دهد (علی خلیف، ۲۰۱۴). همچنین تاب آوری تحصیلی به عنوان توانایی دانش آوز برای مقابله موثر با موانع، چالش ها و فشار در مدرسه تعریف شده است (فالون، ۲۰۱۰).

اگرچه باورهای در خصوص تاب آوری، آن را رگه‌ای ذاتی و افراد تاب آور را آسیب پذیر و با ویژگی های منحصر به فرد می پنداشتند، پژوهش های سال های اخیر نشان داده اند که تاب آوری یک توانمندی ذاتی نیست و قابل دستیابی است و زمانی حاصل می شود که عوامل حفاظتی مناسب به رغم وجود عوامل تهدیدزا در زندگی افراد تاب آور حضور داشته باشند. (ماستین، ۲۰۰۴). تاب آوری به عنوان فرایند، توانایی یا پیامد سازگاری موفقیت آمیز به رغم شرایط تهدید آمیز تعریف شده است (هووارد و جانسون، ۲۰۰۰). تاب آوری، مرتبط با هیجانات مثبتی است که نقش حفاظتی برای افراد دارد. عوامل حفاظتی تاثیر شرایط نامطلوب یا خطرزا را بر روی رشد و پیامدهای آن تعدیل کرده و راه های مثبت سازگارانه را ترغیب می کنند (بانانو، گالا، بوکواریلی و و لاهو، ۲۰۰۷).

تاب آوری تحصیلی به عنوان توانایی مقابله با مشکلات مزمن و حاد تحصیلی تلقی می شود. این مشکلات حاد منجر به کاهش پیشرفت تحصیلی و شکست می شود؛ در نتیجه دانش آموزان فرصت های آموزشی را از دست می دهند و یا آن ها را نادیده می گیرند و در پی آن به صورت سیستماتیک از مسیر تحصیل خارج می شوند. (مارتین، ۲۰۱۳) بنابراین موفقیت دانش آموزان در مواجهه با شرایط نامطلوب در طول تحصیل به پدیده تاب آوری مرتبط است. لازم به ذکر است سرزندگی تحصیلی، تاب آوری تحصیلی را در چارچوب روان شناسی مثبت منعکس می کند. (فتحی و جمال آبادی، ۱۳۹۶). سرزندگی تحصیلی به عنوان نوعی توانایی در نظر گرفته می شود که در چالش های زندگی تحصیلی به دانش آموزان کمک می کند؛ در حالی که تاب آوری به طور خاص به ظرفیت افراد برای پاسخ دهی سازنده به موانع اصلی اشاره دارد و در شرایط سخت یاری رسان است. از نظر آن ها عدم تاب آوری به عنوان آفت شدید تحصیلی، خودتخریبی در مواجهه با شکست تحصیلی، گریز و نارضایتی از مدرسه و بیگانگی و مخالفت با قوانین مدرسه و معلمان در نظر گرفته شده است؛ اما نبود سرزندگی تحصیلی به عنوان عملکرد ضعیف، اعتماد به نفس کم، انگیزش پایین و تعاملات منفی با معلمان تعریف می شود. علاوه بر این، به عنوان دو سازه جدا از یکدیگر، نظراتی درباره ترتیب سرزندگی تحصیلی و تاب آوری تحصیلی وجود دارد. (مارتین و مارش، ۲۰۰۹). از جمله چالش های پیش روی نظام های آموزشی است که به دلیل شرایط نامطلوب اجتماعی، اقتصادی و آموزشی در خطر افت تحصیلی قرار دارند. در خصوص این چالش موضوعی که مطرح می شود، چگونگی برخورد با مسئله به طور موفقیت آمیز است. همچنین دانش آموزان،

اغلب با مسائل پیچیده اجتماعی، خانوادگی و تحصیلی مواجه هستند که می‌تواند مانع از موفقیت تحصیلی آنها شده و حتی آنها را در معرض شکست تحصیلی قرار دهد. با این وجود، برخی دانش‌آموزان هستند که بدون توجه به چالش‌ها و شرایط نامطلوب به موفقیت‌هایی دست پیدا می‌کند، اما دانش‌آموزانی دیگر با همان شرایط با افت تحصیلی مواجه شده و حتی از تحصیل باز می‌مانند. (واکس من و همکاران، ۲۰۰۳)

یکی از موضوعاتی که به تازگی وارد حوزه تعلیم و تربیت شده است، توجه به تاب‌آوری تحصیلی دانش‌آموزان است. موفقیت دانش‌آموزان در مواجهه با شرایط نامطلوب در طول تحصیل به پدیده تاب‌آوری مرتبط است. تاب‌آوری در مفهوم کلی اشاره به پروسه، ظرفیتی از سازگاری موفقیت‌آمیز با وجود شرایط نامطلوب دارد (مارتین و مارش، ۲۰۰۶). در بافت تحصیلی، تاب‌آوری تحصیلی به عنوان احتمال بالای موفقیت در مدرسه با وجود شرایط چالش‌برانگیز و تهدیدآمیز که ناشی از صفات، شرایط و تجارب اولیه است، تعریف شده است (موریسن و آلن، ۲۰۰۷). مارتین و مارش تاب‌آوری تحصیلی^۱ را به عنوان ظرفیت دانش‌آموزان در غلبه بر خطرات حاد و مزمن که به عنوان تهدیدهای بزرگ در فرایند تحصیلی به شمار می‌آیند تعریف می‌کنند و آن را در دانش‌آموزانی که با چالش‌ها، شکست‌ها و فشارها روبه‌رو هستند، به عنوان بخشی از زندگی تحصیلی شان می‌دانند. از سوی دیگر آنان معتقدند که تاب‌آوری تحصیلی تنها محدود به دانش‌آموزان دارای پیشینه و شرایط نامطلوب نیست بلکه همه دانش‌آموزان در فرایند تحصیلی خود، سطوحی از عملکرد ضعیف، ناملايمات، چالش‌ها و شکست‌ها را تجربه می‌کنند (مارتین و مارش، ۲۰۰۹). آلو معتقد است که دانش‌آموزان تاب‌آور از نظر تحصیلی، دارای سطوح بالاتری از عملگردها، انگیزه و پیشرفت در مواجهه با شرایط و رویدادهای استرس‌آور هستند که این امر می‌تواند میزان خطر افت تحصیلی آنان را کاهش دهد. او تحقیق خود بر روی دانش‌آموزان آمریکایی مکزیکی به این نتیجه رسید که دانش‌آموزان تاب‌آور سطح بالایی از حمایت آموزشی معلمان و دوستان دارند و آنها به احتمال بیشتری تشویق می‌شوند که به دانشگاه وارد شوند، از آمدن به مدرسه لذت می‌برند، در فعالیت‌های آموزشی درگیر می‌شوند، مشکلات و تعارض کمتری در روابط

¹ - Academic resilience

بین گروهی با دیگر دانش‌آموزان دارند و تعارض و مشکلات خانوادگی کمتری را تجربه می‌کنند (واکس من و همکاران، ۲۰۰۳).

حاجی آقایی (۱۴۰۲) در پژوهشی نتیجه گرفت اکوسیستم کارآفرینانه، فردی-سازمانی برنامه درسی، تعهد ذینفعان، معلم کارآفرین، رهبر کارآفرین، شتاب-دهنده مدرسه-ای، هدف ارزش-آفرین، فضای کار اشتراکی، شبکه‌سازی و سیستم ورودی به‌عنوان ده عامل تبیین‌کننده سازه مدرسه کارآفرین هستند. غفرانی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی نتیجه گرفتند که الگوی پارادایمی حاصل بر اساس پدیده محوری (شایستگی کارآفرینانه) متأثر از شرایط علی، شرایط زمینه‌ای و متغیرهای مداخله‌گر به همراه راهبردهای کنش و واکنش و پیامدهای ایجاد مدارس کارآفرین در مقطع متوسطه شکل گرفت. هاشمی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی دریافتند که ۲۲ مضمون پایه، ۱۰ مضمون سازمان‌دهنده و ۴ مضمون فراگیر شامل (ابعاد درون‌سازمانی و برون‌سازمانی مدرسه کارآفرین، بسترسازی مدرسه کارآفرین و پیامدهای مدرسه کارآفرین) از عوامل مهم مدرسه کارآفرین هستند. فتحی کرکوق و همکاران (۱۳۹۹) نتیجه گرفتند از دیدگاه مدیران، موانع مربوط به معلم با میانگین (۳/۷۴)، موانع مربوط به دانش‌آموز با میانگین (۳/۵۵)، موانع سازمانی با میانگین (۴/۱۸)، موانع دولتی با میانگین (۴/۱۳)، موانع مربوط به برنامه ریزی و محتوای درسی با میانگین (۴/۲۴) و موانع محیطی با میانگین (۳/۹۱) در عدم توسعه مدارس کارآفرین نقش معنی‌دار دارند. نتایج آزمون فریدمن نشان داد رتبه بندی موانع توسعه مدارس کارآفرین از دیدگاه مدیران به ترتیب موانع مربوط به برنامه ریزی و محتوای درسی، موانع سازمانی، موانع دولتی، موانع محیطی، موانع مربوط به دانش‌آموز و موانع مربوط به معلم می‌باشد. سیتانو^۱ و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی نتیجه گرفتند که آموزش شخصیت کارآفرینی در سطح مدرسه ابتدایی عادت کردن و پرورش چندین کارآفرین را ایجاد می‌کند. ارزش‌ها، یعنی ارزش صداقت، ارزش نظم، ارزش مستقل، رهبری ارزش و ارزش خلاق هستند. وولان و آرافودین^۲ (۲۰۲۰) در پژوهشی نتیجه گرفتند که نقش مدارس در ارتقاء روحیه کارآفرینی با فعالیت‌هایی در مدرسه برای کسب دانش قابل توجه است. آموزش مهارت‌ها به دانش‌آموزان در شکل‌گیری ویژگی‌های شخصیتی کمک می‌کند. همچنین،

¹ -Setiono

² -Wulan & Arifudin

از طریق یادگیری فعال و تشویق دانش‌آموزان به شناخت و پذیرش ارزش‌های کارآفرینانه در توسعه توانایی دانش‌آموزان روحیه کارآفرینی افزایش می‌یابد.

این پژوهش درصدد آن است که ابعاد آموزش کارآفرینی را شناسایی کرده و ابعاد آن برای درک و بینش عمیق‌تر مطرح نماید. تحقیقاتی در گذشته در این زمینه صورت گرفته است اما هریک از جنبه‌های مختلف مساله را مورد بررسی قرار داده‌اند. به عنوان نمونه پژوهش بهمنی، عسگری، حسینی خواه و... ویژگی‌ها، نگرش‌ها و مهارت‌های کارآفرینانه را مورد بررسی قرار داده‌اند. پژوهشگرانی همچون حسینی نیا، حاج آقایی، داوری و... به شرایط زمینه‌ای مانند الزامات ساختاری، بسترسازی فرهنگی اصلاحات قانونی و اداری، نهادسازی و... پرداخته‌اند. بنابراین با مطالعه و بررسی تحقیقات صورت گرفته در زمینه آموزش کارآفرینی، این تحقیق چارچوب کاملی برای ابعاد آموزش کارآفرینی ارائه کرده است.

روش تحقیق

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت، توصیفی - اکتشافی و جزء تحقیقات آمیخته (کیفی و کمی) است. در بخش کیفی استخراج ابعاد و مضامین پژوهش (مؤلفه‌های کارآفرینی) و (مؤلفه‌های تاب‌آوری تحصیلی) با استفاده از الگوی شش مرحله‌ای سنتزپژوهی روبرتس صورت گرفت و اعتبار تحلیل داده‌ها با معیار قابلیت اعتماد داده‌ها مورد تأیید واقع شد. بدین منظور کلیه پژوهش‌های داخلی و خارجی صورت گرفته در ۱۵ سال اخیر (۲۰۰۹-۲۰۲۴) با موضوع آموزش کارآفرینی که در پایگاه‌های اطلاعاتی وجود داشتند شناسایی و استخراج شدند. همچنین پس از انتخاب ۱۸ نفر از خبرگان حوزه آموزش کارآفرینی با روش نمونه‌گیری هدفمند و مصاحبه نیمه ساختار یافته، داده‌ها گردآوری و سپس تجزیه و تحلیل شدند. همچنین جامعه بخش کمی شامل ۱۰۲ نفر از کارآفرینان و اساتید علوم تربیتی و مشاوره و خبرگان بودند. برای تحلیل داده‌ها از تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی و مدل معادلات ساختاری با نرم افزار Smart PLS نسخه ۴ و تحلیل آماری به کمک نرم افزار spss نسخه ۲۷ استفاده شد.

یافته‌ها

در جدول (۱) مراحل کدگذاری سه گانه باز، محوری و انتخابی ارائه شده است.

جدول ۱. مراحل کدگذاری سه گانه باز، محوری و انتخابی

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
عوامل علی	سازگاری	همدلی
		شوخ طبیعی
		عدم تکانشگری
		باور سیستم
		تعاملات مثبت
		امنیت اجتماعی
		امنیت فیزیکی
	انعطاف پذیری	پذیرش
		پذیرش آسیب پذیری
مقوله	تاب آوری	مثبت اندیشی
		انعطاف پذیری
		کنترل درونی
		شکیبایی
		سازگاری
		یادگیری و آموزش
		آگاهی
راهبردها	یادگیری و آموزش	مهارتهای حل مسئله
		کیفیت مدرسه
		قوانین و هنجارها
		انتخاب واکنش یا پاسخ
		تبدیل شرم به تاب آوری
	کنترل درونی	سخت رویی
		مبارزه جویی
		مهارتگری درونی
پیامدها		عدم اضطراب
		کنترل خشم
		عدم ناامیدی
		عدم شرم
		اعتماد به نفس

میزان تحمل استرس			
دگرسرنش‌گری			
خودکارآمدی			
ذهن آگاهی	آگاهی		
خردمندی			
شفافیت	مثبت‌اندیشی	عوامل زمینه‌ای	
انگیزش پیشرفت			
آینده‌نگری			
احساس ایمنی			
احساس حفاظت			
سرمایه اجتماعی خانواده			
عدم خودسرنش‌گری			
باز تمرکز مثبت			
ارزیابی واقع‌بینانه			
عدم خودسرنش‌گری			
شایستگی ادراک شده			
پشتکار	شکلیابی	عوامل مداخله‌گر	
شهامت ادامه دادن			
عدم فاجعه‌سازی			
مقاومت			
کم‌اهمیت شماری مشکلات			

در ادامه پژوهش، به اعتبارسنجی یافته‌های کیفی پرداخته شده است. در جدول (۲) آزمون‌های اعتبار یافته نشان داده شده است.

جدول ۲. آزمون‌های پایایی مدل

میانگین	پایایی	پایایی	آلفای	
واریانس استخراجی	مرکب	ترکیبی	کرونباخ	
0.689	0.939	0.928	0.925	A
0.778	0.949	0.946	0.964	BC
0.697	0.947	0.946	0.963	CUE
0.733	0.932	0.921	0.908	ET
0.714	0.957	0.944	0.949	M
0.863	0.942	0.949	0.947	QOT

0.711	0.936	0.924	0.917	STL
0.754	0.939	0.924	0.917	SUB

در آزمون‌های پایایی مانند الفای کرونباخ مقدار الفای باید بزرگتر از ۰,۷ باشد. الفای کرونباخ فرض می‌کند همه سوالات وزن یکسانی دارند.

همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود تمامی متغیرها مقادیر بزرگتر از ۰,۷ دارند و در آزمون پایایی تایید می‌شوند. در ادامه با انجام پیش فرض‌های آزمون معادلات ساختاری، ضرایب معناداری در جدول (۳) ارائه شده است.

جدول ۳. معناداری ضرایب مسیر

P values	T value (O/STDEV)		
0.012	2.528	A -> STL	۱
0.031	1.973	BC -> STL	۲
0.000	3.884	CUE -> STL	۳
0.034	2.116	ET -> STL	۴
0.000	6.125	M -> T	۵
0.449	2.757	QOT -> STL	۶
0.000	8.371	STL -> SUB	۷
0.030	2.174	T -> STL	۸

همانطور که مشاهده می‌شود تمامی مقادیر T value بزرگتر از ۱,۹۶ می‌باشد و مقادیر p value یا عبارتی مقادیر sig کوچکتر از ۰,۰۵ است. بدین ترتیب روابط بین متغیرها تایید می‌گردد. میان متغیر ارزشیابی و متغیر راهبردهای یاددهی - یادگیری رابطه وجود دارد مقدار این رابطه در آزمون معناداری ضرایب مسیر T value برابر با ۲,۵۲۸ می‌باشد. میان متغیر شرایط زمینه‌ای و متغیر راهبردهای یاددهی - یادگیری رابطه وجود دارد مقدار این رابطه در آزمون معناداری ضرایب مسیر T value برابر با ۱,۹۷۳ می‌باشد. میان متغیر محتوای کارآفرینانه و متغیر راهبردهای یاددهی - یادگیری رابطه وجود دارد مقدار این رابطه در آزمون معناداری ضرایب مسیر T value برابر با ۳,۸۸۴ می‌باشد. میان متغیر ابزار آموزشی و متغیر راهبردهای یاددهی - یادگیری رابطه وجود دارد مقدار این رابطه در آزمون معناداری ضرایب مسیر T value برابر با ۲,۱۱۶ می‌باشد. میان متغیر مدیریت و متغیر مدرسه کارآفرین رابطه وجود دارد مقدار این رابطه در آزمون معناداری ضرایب مسیر T value برابر با ۶,۱۲۵ می‌باشد. میان متغیر کیفیت اساتید و متغیر راهبردهای یاددهی - یادگیری رابطه وجود دارد مقدار این رابطه در آزمون معناداری ضرایب مسیر T value برابر با ۲,۷۵۷ می‌باشد. میان متغیر راهبردهای یاددهی - یادگیری و متغیر اهداف رابطه وجود دارد مقدار

این رابطه در آزمون معناداری ضرایب مسیر T value برابر با ۸,۳۷۱ می باشد. میان متغیر مدرسه کارآفرین و متغیر راهبردهای یاددهی - یادگیری رابطه وجود دارد مقدار این رابطه در آزمون معناداری ضرایب مسیر T value برابر با ۲,۱۷۴ می باشد.

جدول ۴. آزمون ضریب تعیین R^2

R-square adjusted	R-square	
0.820	0.825	STL
0.804	0.805	SUB

همانگونه که مشاهده میشود مقادیر STL, SUB در جدول کوچکتر از ۰,۹ و بزرگتر از ۰,۷۵ است و در بازه خوب در نظر گرفته می شود.

جدول ۵. آزمون اندازه اثر

T	SUB	STL	QOT	M	ET	CUE	BC	A	
		0.076							A
		0.038							BC
		0.095							CUE
		0.052							ET
0.187									M
		0.047							QOT
	0.491								STL
									SUB
		0.056							T

آزمون f^2 نشان می دهد هر متغیر به تنهایی چه سهمی را دارد. این آزمون مربوط به متغیرهای درونزا است. (یعنی فلش به آنها وارد می شود)

جدول ۶. شاخص ارتباط پیش بین Q^2

Q^2 predict	
0.225	STL
0.205	SUB

همانطور که مشاهده می شود مقادیر آزمون دقت پیش بین یا شاخص استون گیس Q^2 در بازه خوب بوده و مورد تایید می باشد. لازم به ذکر است این آزمون فقط برای متغیرهای درونزا استفاده می شود. (یعنی در مدل، فلش به آنها وارد می شود).

جدول ۷. آزمون‌های نکویی برازش

R-square Y	Communality (AVE) X	Chi-s	NFI	SRMR	Chi-square	NFI	SRMR	
-	-	نتیجه عدم تفاوت	نتیجه	نتیجه	X<0.05 تفاوت بین داده‌ها	X<0.9 نزدیک به ۱ (برازندگی مدل)	X<0.05 نکویی برازش	دامنه قابل قبول
	0.689	✓	✓	✓	3.527	0.921	0.049	A
	0.778	✓	✓	✓	4.224	0.830	0.008	BC
	0.697	✓	✓	✓	8.241	0.811	0.037	CUE
	0.733	✓	✓	✓	3.914	0.913	0.043	ET
	0.714	✓	✓	✓	3.804	0.947	0.024	M
	0.863	✓	✓	✓	2.265	0.865	0.043	QOT
0.925	0.711	✓	✓	✓	3.222	0.925	0.041	STL
0.905	0.754	✓	✓	✓	0.812	0.903	0.044	SUB
	0.705	✓	✓	✓	3.844	0.905	0.035	T
0.915	0.738							Mean

برای برازش مدل شاخص از میانگین هندسی شاخص R2 و میانگین شاخص‌های اشتراکی استفاده شد. معیار GOF توسط تنهاوس و همکاران (۲۰۰۴) ابداع گردید و طبق رابطه زیر محاسبه می‌شود.

$$GOF = \sqrt{R^2 * Communality}$$

همانطور که مشاهده می‌شود تمامی متغیرها در ستون (AVE) دارای مقادیری بیشتر از ۰,۳۶ می‌باشند بنابراین متغیرهای مدل در این آزمون تایید می‌گردند.

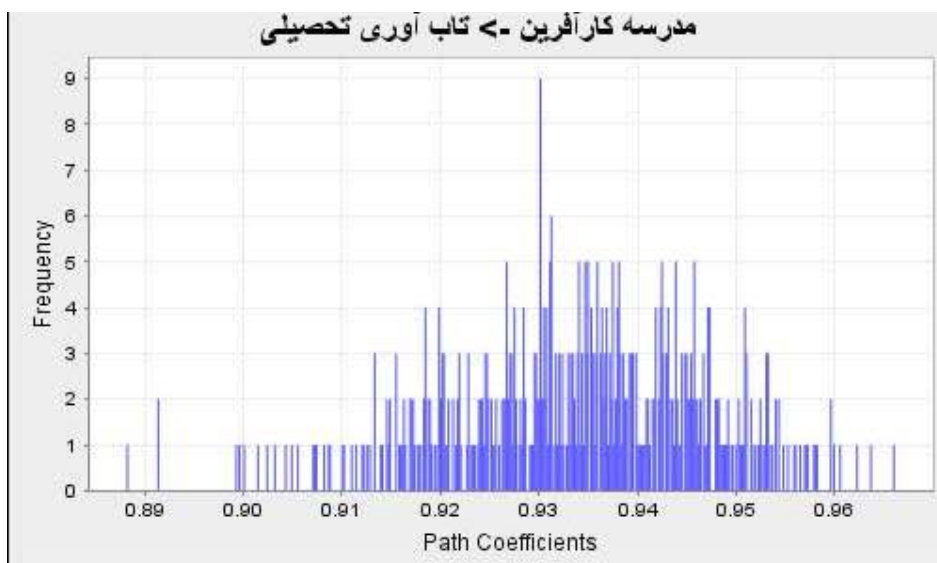
$$GOF = \sqrt{(2 \& X * Y)} \quad GOF = 0.738 * 0.915 = 0.645$$

با توجه به اینکه، عدد بدست آمده بیشتر از ۰,۳۶ است در نتیجه شاخص نکویی برازش (GOF) قوی بوده و مدل تایید می‌گردد.

جدول ۸. نتایج نهایی مدل

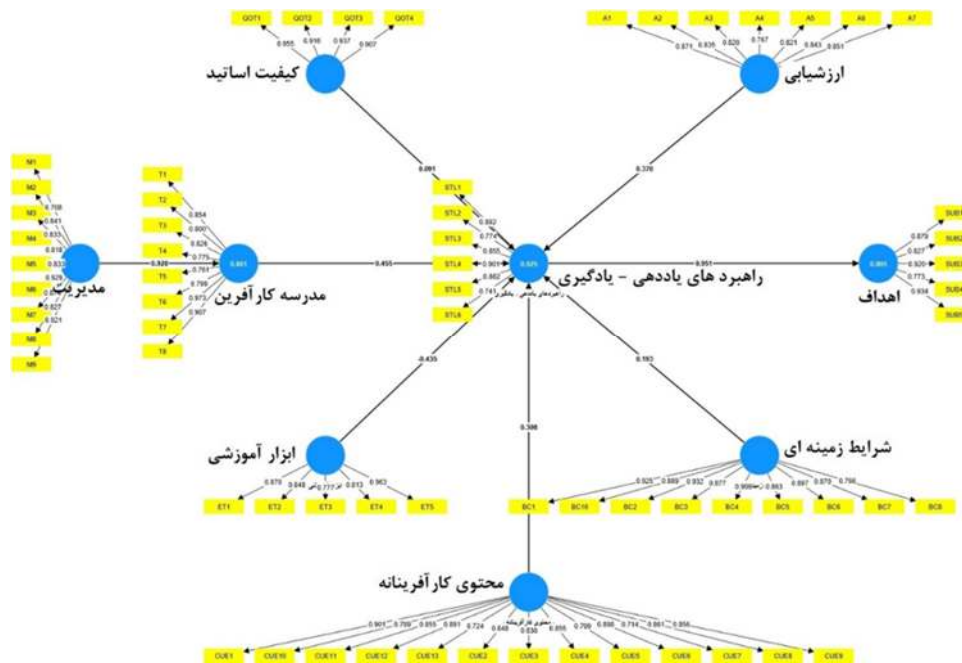
معداری	P values	T statistics (O/STDEV)	Path coefficients	فرضیات
	X<0.05	x>1.96 x<-1.96		دامنه قابل قبول
✓	0.012	2.528	0.370	A -> STL
✓	0.031	1.973	0.193	BC -> STL
✓	0.000	3.884	0.308	CUE -> STL
✓	0.034	2.116	0.435	ET -> STL

✓	0.000	6.125	0.928	M -> T
✓	0.449	2.757	0.091	QOT -> STL
✓	0.000	8.371	0.951	STL -> SUB
✓	0.030	2.174	0.455	T -> STL

نمودار ۱. آزمون نرمال بودن تحقیق (شکل زنگوله)

قبل از وارد شدن به مرحله آزمون فرض‌ها لازم است تا از وضعیت نرمال بودن داده‌ها اطلاع حاصل شود. تا بر اساس نرمال بودن یا نبودن آنها، از آزمون‌ها استفاده شود.

شکل ۱. مدل نهایی تحقیق

جهت آزمون سؤال‌های پژوهش از آزمون میانگین یک جامعه یا آزمون t-student (تی - تی) نمونه‌ای) استفاده شده است. با توجه به مفاهیم آمار، اطلاعات لازم برای آزمون به شرح زیر است:

❖ تعداد نمونه ۱۰۲ نفر است در نتیجه درجه آزادی (df) برابر با ۱۰۱ است.

❖ مبنای سنجش فرضیات برابر با ۴ در نظر گرفته شده است زیرا آزمون هفت گزینه‌ای بود.

(خیلی ضعیف - ضعیف - تا حدودی ضعیف - متوسط - تا حدودی قوی - قوی - خیلی قوی)

، ضرایب: (۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷) و مجموع ۲۸ و میانگین ۴

❖ با توجه به این اطلاعات برای آزمون باید آماره آزمون محاسبه شود. چنانچه آماره آزمون

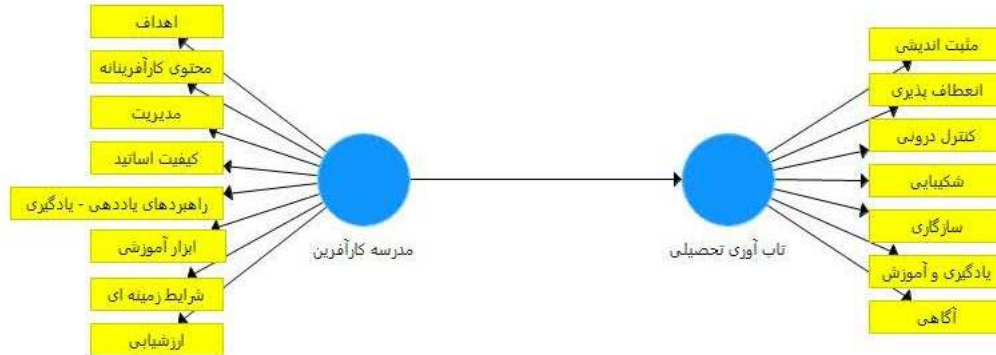
بزرگتر از نقطه بحرانی باشد، فرضیه H_0 به احتمال ۹۵ درصد رد می‌شود و فرضیه مقابل

پذیرفته می‌شود.

جدول ۹. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای

اهداف کارآفرینانه	محتوی	مدیریت	کیفیت اساتید	راهبردهای یاددهی - یادگیری	ابزار آموزشی	شرایط زمینه‌ای	ارزشیابی	
میانگین	5.1	4.6	4.8	4.6	4.6	4.5	4.4	
واریانس	2.79	2.08	3.15	3.04	2.93	2.97	2.63	
مشاهدات	101	101	101	101	101	101	101	
اختلاف میانگین	4	4	4	4	4	4	4	
df	100	100	100	100	100	100	100	
معناداری	0.020	0.001	0.098	0.012	0.008	0.013	0.035	
P(T<t) one-sample t-test	2.00	1.50	1.70	1.50	1.50	1.40	1.30	

همانطور که مشاهده می شود در سطح معناداری (۰,۹۵) تمامی مقادیر sig کمتر از ۰,۰۵ است و بدین ترتیب رابطه بین دو متغیر مدرسه کار آفرین و تاب آوری تحصیلی تایید می گردد.

شکل ۲. رابطه مدرسه کارآفرین و تاب آوری تحصیلی

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی مدرسه کارآفرین و بررسی رابطه آن با تاب آوری تحصیلی در ایران بود. نتایج پژوهش نشان داد که مؤلفه‌های به دست آمده از بخش کیفی برای مقوله (مدرسه کارآفرین)، دارای ۸ بعد و ۶۰ مضمون می باشد. ابعاد عبارتند از: عوامل علی: (۱- مدیریت)،

راهبردها: (۲- راهبردهای یاد دهی - یادگیری)، پیامدها: (۳-اهداف)، عوامل زمینه‌ای: (۴-ابزار آموزشی، ۵- محتوای کارآفرینانه، ۶- شرایط زمینه ای)، عوامل مداخله گر: (۷- ارزشیابی، ۸- کیفیت اساتید). مقدار GOF برابر با ۰/۶۴۵ است که، نشان از برازش قوی را مدل دارد. نتایج این پژوهش با مطالعات حاجی آقایی (۱۴۰۲)، غفرانی و همکاران (۱۴۰۰)، هاشمی و همکاران (۱۴۰۰)، فتحی کرکوق و همکاران (۱۳۹۹) و سیتانیو^۱ و همکاران (۲۰۲۳) همسو بود. پژوهش نشان دادند که معلمان هنوز بر روش‌های سنتی تدریس تکیه می‌کنند که تفکر نوآورانه را که در توسعه مهارت های کار آفرینی حیاتی است توسعه نمی‌دهد همچنین اشاره شد که مدارس فاقد برنامه‌هایی بودند که بتوان آن را آموزش کار آفرینی توصیف کرد وی معتقد بود آموزش کار آفرینی باید به عنوان یک موضوع در برنامه درسی مدرسه طراحی شود. بر اساس تحلیل محتوای نتایج پژوهش های منتخب، ابعاد آموزشی کارآفرینی شامل موارد زیر می باشد: ۱. اهداف آموزش کارآفرینی: به طور کلی شامل: آموزش از درباره کارآفرینی (ایجاد شناخت و آگاهی)، آموزش از طریق کارآفرینی (ایجاد دیدگاه و نگرش کارآفرینانه)، آموزش برای کارآفرینی (ایجاد شایستگی و مهارت) است. ۲. محتوای کارآفرینانه: محتوای کارآفرینانه باید مبتنی بر نیازسنجی آموزشی، ویژگی های بومی و متناسب با آداب و رسوم و ارزش های جامعه و براساس نیاز و علایق فراگیران باشد. محتوای کارآفرینانه باید برآینده نه برگزیده تمرکز داشته باشد. به روز بودن و متناسب با فن آوری اطلاعات و ارتباطات از ویژگی های مهم محتوای آموزش کارآفرینی می باشد. ۳. مدیریت: رهبران متعهد به توسعه کارآفرینی مدیرانی هستند که از تغییر استقبال می کنند و دارای سبک های مدیریت مشارکتی هستند. ۴. کیفیت معلمان و اساتید: اولین ویژگی معلمان دارا بودن نگرشی مثبت نسبت به کارآفرینی، امکان و ضرورت آموزش و توسعه آن در سنین آموزش رسمی است. تجربه کارآفرینی، مثبت اندیشی، پیگیری و جدیت، از جمله ویژگی ها و قابلیت های مریبان موفق در این حوزه است. همچنین با توجه به اینکه موضوع کارآفرینی موضوع تخصصی و میان رشته ای است، طبیعتا باید مدرسانی به امر آموزش بپردازند که هم دارای دانش نظری کارآفرینی باشند و هم با جنبه های عملی آن در شرکت ها و سازمان ها آشنا باشند. ۵. راهبردهای یاددهی - یادگیری آموزش کارآفرینی: برآیند پژوهش ها در این زمینه نشان می دهد که روش های تدریس آموزشی کارآفرینی، باید مبتنی

¹ -Setiono

بر استفاده از تکنیک‌ها و فن‌آوری‌های نوین و متعدد، خلاقیت در روش‌ها، تعامل فراگیران و ادراک بین فردی، تجربه در محیط یادگیری واقعی، فرآیندگرا به جای محتوا محور و مشارکت فعال فراگیر باشد. ۶. ابزار آموزشی: استفاده از ابزارهای متنوع آموزشی مانند کتب غنی و پربار، فیلم آموزشی، الگوسازی و همانند سازی با کامپیوتر و بازیهای طرح کسب و کار بسیار مفید است. کاربرد این ابزارهای آموزشی در تحقیقات پژوهشگرانی مانند احمدی، میری، عزیزی و... مورد بررسی و تایید قرار گرفته است. ۷. شرایط زمینه‌ای: کارآفرینی اگرچه رویدادی اقتصادی است اما متاثر از نظام ارزشی، نگرش‌ها و هنجارهای رفتاری افراد و گروههای انسانی است. سازگاری فرهنگی موفق با "کارآفرینی" در مشارکت، گنجاندن، اشتراک و پشتیبانی همه گروههای ذینفع جامعه و مشارکت نیازهای یادگیری محلی اتفاق می‌افتد. اصولاً ترویج فرهنگ کارآفرینی در مدارس متناسب با مواردی از جمله فراهم نمودن زیر بنای کارآفرینانه، ترویج آموزش‌های کاربردی، ارتقا منابع مدارس، توانمند سازی فعالان انسانی، مدیریت مدرسه محور، پذیرش تفاوت‌ها، ارتباط با جامعه و صنعت، آموزش و برنامه درسی خلاق می‌باشد. ارزشیابی: یکی از مهم‌ترین ابعاد آموزش کارآفرینی است، که به عنوان بازخورد نظام آموزشی مطرح می‌باشد. ارزشیابی باید به صورت مستمر و فرآیندی و با لحاظ عوامل متعددی مانند سنجش اثربخشی روش‌های آموزشی، هماهنگی ارکان برنامه درسی کارآفرینی مانند اهداف و محتوا، تعامل و مشارکت همه گروههای ذی نفع صورت گیرد.

از محدودیت‌های این پژوهش باید اشاره کرد محقق به خاطر محدودیت‌های زمانی و مالی نتوانست از نمونه‌های مختلف علاوه بر افراد خبره کارآفرینی در پژوهش استفاده کند. همچنین نتایج این پژوهش محدود به منطقه خاصی بود که برای تعمیم نتایج باید با احتیاط نگریست. پیشنهاد می‌شود محققان در آینده از نمونه‌های مختلف استفاده کنند و همچنین افراد مشارکت کننده در کارآفرینی را محدود به افراد خاصی نکنند و مدیران و معلمان و مدارس را نیز دخیل سازند.

منابع

آراستی، زهرا. قدوسی، سمیرا. باقری، افسانه. (۱۳۹۵). تأثیر آموزش کارآفرینی از طریق روش داستان سرایی بر نگرش کارآفرینانه دانش‌آموزان مقطع ابتدایی. **توسعه کارآفرینی**، ۳۴(۹): ۵۹۳-۶۱۲.

بهمنی، ندا. آراستی، زهرا. حسینی، سید رسول. (۱۳۹۶). آموزش کارآفرینی در مقطع ابتدایی با هدف تقویت نگرش کارآفرینانه. **مدیریت توسعه کارآفرینی**، ۳۸: ۵۵۵-۵۷۴.

حاجی آقایی، حنیف. (۱۴۰۲). طراحی الگوی مدرسه کارآفرین با تأکید بر استقرار زیست‌بوم کارآفرینانه. **آموزش و مدیریت کارآفرینی**، ۲(۴)، ۲۴-۱.

تاجیک اسماعیلی، عزیزالله. غلامزاده، زهرا. تاجیک اسماعیلی، سمیه. (۱۳۹۶). بررسی قابلیت های کارآفرینی در بازنشستگان مقایسه زنان و مردان شهر تهران، **مطالعات رسانه‌ای ایذه**، ۳۸: ۸۳-۹۷

حیاتی، مهدی. (۱۳۹۷). نقش آموزش کارآفرینی در هنرستان‌ها بر کاهش آسیب های اجتماعی. پیشرفت های نوین در روانشناسی، **علوم تربیتی و آموزش و پرورش**، ۱(۱): ۵۵-۶۰.

داوری، علی. (۱۳۹۵). بررسی تطبیقی حوزه های خط مشی گذاری آموزش کارآفرینی. **پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی**، ۸۲(۲۲)، ۱-۲۴.

روشن، محمدرحیم. سیفی، الهام. عبداللهی، بیژن. نوکانی، ژیللا. بتی، جمالی، زهرا. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین آموزش کارآفرینانه معلم (اهداف، محتوا، ضرورت، شیوه و محیط آموزشی) با روحیه کارآفرینانه دانش آموزان متوسطه شهر تهران. **اندیشه‌های نوین تربیتی**، ۴۱: ۱۵۱-۱۷۹.

فتحی کرکوق، فرشید. سلیمانی فنی، مریم. رضایی شریف، علی. (۱۳۹۹). شناسایی و اولویت بندی موانع توسعه مدرسه کارآفرین از دیدگاه مدیران مدارس متوسطه شهرستان اردبیل. **رهبری آموزشی کاربردی**، ۱(۴): ۴۷-۶۸.

فتحی، داود. جمال آبادی، مونا. (۱۳۹۶). بررسی نقش واسطه گری تاب آوری در رابطه حمایت تحصیلی و سرزندگی تحصیلی در دانشجویان. **راهبردهای آموزش در علوم پزشکی**، ۱۲(۲): ۱۰۰-۱۲۱.

غفرانی، نرگس. حسینی، سید رسول. موسی خانی، مرتضی. (۱۴۰۱). طراحی مدل مدرسه کارآفرین مبتنی بر توسعه شایستگی های کارآفرینانه در مقطع متوسطه. **توسعه کارآفرینی**، ۱۵(۱): ۱۴۱-۱۶۰.

صارمی نوری، فرید، صارمی نوری، معصوم، احمدی نژاد، احمدرضا، زارعی، رضا. (۱۳۹۴). میزان توجه به شاخص های تنوع بخشی به محیط‌های یادگیری در فرایند تعلیم و تربیت رسمی و عمومی. **رهیافتی نو در**

مدیریت آموزشی، ۲۲: ۱۰۹-۱۲۲

مرتضی نژاد، نیلوفر. (۱۳۹۶). بررسی عناصر طراحی برنامه درسی کارآفرینی بر اساس رویکرد تطبیقی.

مطالعات برنامه درسی، ۴۴(۱۱): ۴۹-۸۰

مهرابی، امید. (۱۳۹۷). آموزش کارآفرینی در مدارس. **رشد معلم**، ۳۱۴(۳۷): ۳۰-۳۱

میرزاییان کلواری، یوسف. شریفی، مسعود. (۱۳۹۵). بررسی و مقایسه‌ی مؤلفه های کارآفرینی در بین دانش آموزان سال آخر مدارس متوسطه و هنرستان (دوره دوم) شهرستان دلفان. **مدیریت و برنامه ریزی**

در نظام‌های آموزشی، ۱۷(۹): ۱۳۱-۱۵۸

محمدی، ناهید. محمودی، عمر. (۱۳۹۶). اثر آموزش کارآفرینی بر میزان یادگیری مهارت‌های کارآفرینی هنرجویان هنرستان‌های کاردانش شهرستان سروآباد. **تحقیقات جدید در علوم انسانی**، ۳۱(۱): ۱۹۸-

۲۱۷

هاشمی، سیده خدیجه. مسعودی ندوشن، عصمت. گلزاری، زینب. (۱۴۰۰). ارائه الگوی کیفیت‌بخشی تبدیل مدرسه فنی‌وحرفه‌ای به مدرسه کارآفرین. **نوآوری‌های آموزشی**، ۲۰(۱): ۸۳-۱۰۸.

Bisanz, A., Hueber, S., Lindner, J., & Jambor, E. (2019). Social Entrepreneurship Education in Primary School: Empowering Each Child with the Youth Start Entrepreneurial Challenges Programme. **Discourse and Communication for Sustainable Education**, 10(2), 142-156.

Brune, N., & Lutz, E. (2019). The effect of entrepreneurship education in schools on entrepreneurial outcomes: a systematic review. **Management Review Quarterly**, 9: 1-31.

Howard, S., & Johnson, B. (2000). What makes the difference? Children and teachers talk about resilient outcomes for children "at risk." *Educational Studies*, 26, 321-337.

Isa, A. S. (2019). Teachers' Perception on the Significance of Entrepreneurship Education as A Tool for Youth Empowerment. **Int. J. Sci. Res. in Multidisciplinary Studies**, 12(2), 2-22.

Li, N. (2018). **Research on the Entrepreneurial Education Model of Applied Private Colleges and Universities In 2018**, 2nd International Conference on Management, Education and Social Science (ICMESS 2018). atlantis Press.

Li, H. (2017). The 'secrets' of Chinese students' academic success: academic resilience among students from highly competitive academic environments. **Educational Psychology**, 37(8), 1001-1014.

Luis-Rico, I., Escolar-Llamazares, M. C., De la Torre-Cruz, T., Jiménez, A., Herrero, Á., Palmero-Cámara, C., & Jiménez-Eguizábal, A. (2020). **Entrepreneurial Interest and Entrepreneurial Competence among Spanish Youth: An Analysis with Artificial Neural Networks**.

Martin, J. (2013). Academic resilience: Exploring 'everyday' and classic resilience in the face of academic adversity, **School Psychology International**, 34(5), 488-500.

Martin, A., J & Marsh, H., W. (2006) Academic buoyancy and its psychological and educational correlates: A construct validity approach. **Psychology in the Schools**, 43(3), 267-282.

Setiono, E., Nabilah, Z. I., Fitri, F., Indrawati, A., & Wardana, L. W. (2023). Entrepreneurship character education in elementary schools: Systematic literature review (SLR). **International Journal of Education, Language, Literature, Arts, Culture, and Social Humanities**, 1(2), 53-65

Wulan, D. P. A., & Arifudin, A. (2020). The Role of Schools to Improve Entrepreneur Spirit in Kumbe Village, Papua. In 3rd **International Conference on Social Sciences (ICSS 2020)** (pp. 456-458).

Presenting the entrepreneurial school model and its relationship with students' academic resilience

*Quarterly Journal of Educational Leadership
& Administration
Islamic Azad University Garmsar Branch
Vol.17, No 4, winter 2023, No.66*

Presenting the entrepreneurial school model and its relationship with students' academic resilience

Tayebeh Shahroostambeg¹, Esmat Masoudi Nadushan², Zahra Taleb³

Abstract:

Purpose: The purpose of this research is to present the entrepreneurial school model and examine its relationship with academic resilience in Iran.

Method: This research is applied in terms of purpose and descriptive-exploratory in terms of nature and is a part of mixed research (qualitative and quantitative). In the (qualitative part), the dimensions and themes of the research (entrepreneurial components) and (academic resilience components) were extracted using Roberts' six-stage synthesis research model, and the validity of the data analysis was confirmed by the data reliability criterion. For this purpose, all the internal and external research conducted in the last 15 years (2009-2024) on the topic of entrepreneurship education that were in the databases were identified and extracted. Also, after selecting 18 experts in the field of entrepreneurship education with purposeful sampling and semi-structured interviews, data was collected and then analyzed. Also, the quantitative community included 102 entrepreneurs and professors of educational sciences and counseling and experts. For data analysis, exploratory and confirmatory factor analysis and structural equation model were used with Smart PLS software version 4 and statistical analysis with spss software version 27.

Findings: Based on the obtained results, the global model of entrepreneurship education has 8 dimensions including: 1- goals 2- entrepreneurial content 3- management 4- quality of teachers and professors 5- teaching-learning strategies 6- educational tools 7- background conditions and 8 - Evaluation and 60 indicators.

Conclusion: It can be said that the entrepreneurial school model can be effective in students' academic resilience.

Keywords: Entrepreneurial school, entrepreneurial education, academic resilience.

¹- Ph.D student of Educational Management Department, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

² -Assistant Professor, Department of Educational Sciences, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

³ -Assistant Professor, Department of Education, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.